

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra řízení

Teze diplomové práce

Etika a etický kodex v bankovníctví

Tereza Jelínková

© 2014 ČZU v Praze

Etika a etický kodex v banovníctví

Souhrn

Práce je zaměřena na etiku a etický kodex v bankovníctví. Je rozdělena do dvou základních částí, první zahrnuje teoretické pojednání o etice, její historii, vývoji, jak se projevuje v podnikatelském prostředí, kde se objevuje jako profesní etika. Dále se v teoretické části zaměřuje na etický kodex, jeho přínosy, ale i zápory a také případy, které se nově objevují v dnešních kodexech.

Praktická část je zaměřena na vlastní výzkum, který se týká především etického kodexu v České spořitelně. Zaměřuje se na jeho vznik a dodržování. Jak často je aktualizovaný, kdo se podílí na jeho vývoji a jak jsou s ním seznamováni zaměstnanci banky.

Druhá část byla zpracována pomocí strukturovaného rozhovoru s manažerkou etiky pro Českou spořitelnu a dotazníku, který byl zaslán zaměstnancům centrály České spořitelny v Pardubicích.

Klíčová slova: Bankovníctví, etika, etický kodex, morálka, firemní kultura, klient, finanční trh, zákon, odpovědnost, věda

Cíl práce

Hlavním cílem práce je zhodnotit etiku a etický kodex, jejich využití a znalost v praxi a navrhnout případné změny. Mezi dílčí cíle patří vymezit oblast podnikatelské etiky a etický kodex.

V praktické části byl hlavní cíl sběr informací mezi zaměstnanci zvoleného subjektu pomocí dotazníku a získání informací od manažera pro etiku pomocí polostandardizovaného rozhovoru. Dále získané informace prozkoumat a navrhnout procesní změny a inovace pro praxi ve vybraném podniku.

Metodika práce

Teoretická část práce byla zpracována na základě metody studia dokumentů. Byla orientována především na etiku a etický kodex v podnikatelském prostředí a bankovníctví.

Praktická část práce byla zpracována na základě metody dotazování. Pro sběr dat bylo využito dotazníku a polostandardizovaného rozhovoru.

Pomocí rozhovoru s manažerem pro etiku vybrané společnosti, bylo potřeba zjistit, jak společnost etický kodex spravuje, aktualizuje a pracuje s ním. Dále bylo třeba zjistit, jak jsou s ním zaměstnanci seznamováni a zda se mají v případě potřeby kam obrátit.

Dotazník byl zaslán zaměstnancům centrály vybraného subjektu. Zaměření dotazníku bylo na znalost a využití etického kodexu společnosti. Dotazník měl zjistit, zda zaměstnanci vědí o etickém kodexu, znají ho a umí ho využít v praxi.

V úvodu své knihy píše Janotková (2005) o tom, že každý člověk se během svého života ocitne alespoň jednou v roli „vykonavatele“ nějaké profese. Kromě očekávané odborné způsobilosti se předpokládá, že během pracovního výkonu se bude chovat tak, jak je typické pro výkon onoho povolání.

Etika pochází z řeckého ethos – mrav. Jedná se o disciplínu praktické filozofie. Teoreticky zkoumá hodnoty a principy, které usměřují lidské jednání v situacích, kdy existuje možnost volby pomocí svobodné vůle. Hodnotí činnost člověka z hlediska dobra a zla. Přičemž Dytrt a Bláha (2003) definují dobro jako život a mír, láska a péče, harmonie, a zlo jako ubližování, neomezená moc, kořistnictví. Hledá společné a obecné základy, na nichž morálka stojí, popř. snaží se morálku zdůvodnit.

Dle Mazáka (2010, str. 5) bývá etika označována jako nauka o morálce. „*Někteří autoři chápou etiku jako teorii o mravnosti, jejímž předmětem je zkoumání zákonitostí mravního chování jednotlivců i společnosti a z toho vyvozují, že etika je nadřezena morálce.*“

Etika, je akademickým předmětem, v každodenním životě se však často zaměřuje etické a morální, stejně také neetické a nemorální. Šroněk (1995) sám pro svou práci uvádí, že za etiku považuje soubor pravidel jednání a za morálku jednání člověka, které je v souladu s jeho svědomím. Morálka tedy ukazuje, jak bychom se měli chovat.

Etika v podnikatelském prostředí

Šroněk (1995) říká, že vztahem morálky a ekonomie se zabýval už ve starověku Aristoteles, stejně jako později další filozofové, teologové a ekonomové. V sedmdesátých letech 20. století se vyskytovaly pojmy jako „společenská odpovědnost firmy“ nebo „společenská odpovědnost podnikání“. Až poté se objevuje etika v podnikání jako samostatná disciplína. V rozvoji Evropy předběhly Spojené státy o řadu let. Vyučovala se v manažerských školách a prakticky na všech západních univerzitách.

Bláha a Dytrt (2003) ve své práci zmiňují, že o etice v ekonomických oborech se začíná mluvit intenzivněji, když se začínají šířit nežádoucí praktiky, do té doby neznámé pojmy, jako je např. tunelování.

Etický kodex

Pro své i pro jednání jiných a pro rozhodování potřebují lidé nějakou oporu a orientaci ve věcech etiky. Janotová (2005) uvádí etický kodex jako jeden z důležitých regulátorů etického chování. Jedná se o souhrn základních etických norem a pravidel, jejichž respektování zabezpečuje orientační minimum etiky v chování subjektu.

Podle Rolného (2007) je etický kodex systematicky zpracovaný soubor norem a předpisů, které upravují vztahy mezi členy komunity. *„Etický kodex poskytuje detailnější rozpracování, konkretizaci morálních zásad a jejich použití v podnikové praxi“ (Rolný, 2007, str. 59).*

Tak jako dochází k definování ve vztahu k právům jedince, tak dochází k uzákonění etických principů také v oblasti podnikání a vytváří se speciální kodexy podnikatelské etiky. Mazák (2010) tak říká, že tvorba etických kodexů je tedy projevem rozvíjení podnikatelské etiky. *„Firemním etickým kodexem nazýváme soubor pravidel, kterým se hodlá firma řídit ve vztahu ke svým konkurentům, dodavatelům a zákazníkům, a pravidel jednání vlastníků, manažerů a zaměstnanců v rámci firmy“ (Mazák, 2010, str. 7).*

Návrhy a doporučení

Z informací, které byly získány od manažera etiky i od zaměstnanců je patrné, že Česká spořitelna si na etice a etickém kodexu velmi zakládá a je jejím cílem, aby všichni byli s pravidly společnosti seznámeni a dodržovali je.

Přestože všichni zaměstnanci vědí, co etický kodex je, jen část z nich ví, kam se v případě potřeby obrátit. Bohužel není možné zajistit, aby se zaměstnanec nedostal do situace, která je v rozporu s kodexem. Proto je nutné zajistit, aby dotyčný věděl, jak v dané chvíli reagovat, případně kam se obrátit pro pomoc. V tuto chvíli určitá část zaměstnanců neví nebo si není jistá přestože je evidentní, že ČS má mnoho možností a prostředků, jak zaměstnance informovat. Je možné domnívat se, že jsou dva důvody, proč tomu tak je.

Jedním z důvodů může být lhostejnost některých jedinců k pravidlům. Prioritní pro dotyčného je, aby měl splněnou svoji práci a není pro něj důležité, jakým

způsobem k výsledku dojde. E-learningové kurzy a následné testy, je snadné obejít bez toho, aby si účastník etický kodex přečetl. V tomto případě by bylo vhodné, více motivovat zaměstnance k seznámení s etickým kodexem. Aby to nebylo jen povinné školení, které je nutné jednou za čas absolvovat.

Druhým důvodem, proč zaměstnanci tápou v případě etického kodexu, je plnění. Sami zaměstnanci v dotazníku přiznali, že na připomínkování etického kodexu není čas. Proto je na místě se domnívat, že ani seznámení v podobě komiksů či sloupku v interním časopise nevěnuje zaměstnanec příliš času a pozornosti. Každý tým má nastavené denní plnění, které by měl splnit. Plnění se potom odráží v měsíčních bonusech. Bohužel tím se tak zaměstnanec snaží, aby správně a včas odvedl svou práci a poskytnuté informace v podobě komiksů či brožur odkládá stranou bez většího zájmu. S kodexem a možnostmi se proto seznamuje až ve chvíli, kdy se do nepříjemné situace dostane.

V obou případech je nutné zaměstnance motivovat, aby plnění kurzů či novým informacím věnovali větší pozornost.

Je také možné upustit od e-learningových kurzů a udělat názorný kurz pro více lidí, kde se představí nejčastější náročné situace, se kterými se zaměstnanec může setkat a předvést i možné řešení. Toto řešení je účinnější, ale bohužel také finančně náročnější než kurz a testování pomocí počítače.

Samozřejmě, pokud zaměstnanec nebude mít zájem, nic ho nepřesvědčí, aby se s tématem seznámil blíže.

Seznam použitých zdrojů

- ⌚ BUREŠ, Radim. *Základy etiky*. Praha: S & M v Praze, 1991. ISBN 80-900096-5-4
- ⌚ DYTRT, Zdeněk a kolektiv. *Etika v podnikatelském prostředí*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1589-9
- ⌚ FINANČNÍ SKUPINA ČESKÉ SPOŘITELNY, *Etický kodex Finanační skupiny České spořitelny*. Interní zdroj, 2010.
- ⌚ JANOTOVÁ, Helena a kolektiv. *Profesní etika*. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2005. ISBN 80-86861-42-2
- ⌚ MAZÁK, Eduard – SOLDÁT, Václav. *Etika a etiketa podnikání v pojišťovnictví, bankovníctví a finančních službách*. Praha: Bankovní institut vysoká škola a.s., 2010. ISBN 978-80-7265-187-0
- ⌚ ŠRONĚK, Ivan. *Etiketa a etika v podnikání*. Praha: Management Press, 1995. ISBN 80-85603-94-2
- ⌚ ROLNÝ, Ivo. *Etika v podnikové strategii*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2007 v koedici s Brno, B.I.B.S. a.s. ISBN 978-80-87071-45-8 (KEY Publishing s.r.o.), ISBN 978-80-86575-58-2 (B.I.B.S. s.r.o.)